

BABKIN ALBUM

...alebo vývin osobnosti ako
rodinný príbeh

 Učenie nás baví

CHARAKTERISTIKA ZÁŽITKOVÉHO BLOKU

Hlavné a čiastkové ciele zážitkového bloku: Hlavným cieľom zážitkového bloku je predstaviť tému periodizácie vývinu v kontexte životného cyklu a v prepojení na skutočný príbeh jednej rodiny si uvedomiť, ako sa vyvíjajú a menia rodinné vzťahy, ako sa rodinný život líši v rôznych kultúrach a historických obdobiach, a ako tieto činitele ovplyvňujú psychický vývin jednotlivých členov a členky rodiny.

Priblíženie obsahového zamerania: Digitálna fotografia pomaly z našich domácností vytlačá tradičné fotoalby. Ale možno ešte nejaký starý album po babičke doma nájdete. Práve taký rodinný album bol inšpiráciou aj pre tento zážitkový blok venovaný témam z vývinovej psychológie. Prináša prostredníctvom fotografií a biografických informácií príbeh jednej rodiny. Práve príbehy (skutočné aj fiktívne) prinášajú do vyučovania nové informácie, ale aj emócie a osobnú perspektívu. Emočné zaangažovanie a empatická identifikácia s postavami príbehov pomáhajú motivovať a aktivizovať žiakov a žiačky pri aktivitách na hodinách a môžu vzbudiť ich záujem o danú tému aj mimo vyučovania.

Príbeh v tomto zážitkovom bloku je fiktívny, fotografie sú vybrané z databázy Unsplash a všetky informácie a mená sú vymyslené pre vzdelávacie účely.

Kľúčové slová: vývinová psychológia, periodizácia vývinu, vývinové štádiá, genogram, rodokmeň, generácia, generačné rozdiely, kohorta, rodinné vzťahy

Cieľová skupina: Aktivity sú určené primárne pre hodiny psychológie v sekundárnom vzdelávaní (napr. na strednej pedagogickej škole), ale možno ich použiť aj v nižšom sekundárnom vzdelávaní, na druhom stupni základnej školy. Optimálna veľkosť skupiny je do 30 žiakov a žiačok. Podľa veľkosti skupiny možno aktivity modifikovať.

Špecifiká týkajúce sa osoby vedúcej zážitkový blok: Na vedenie skupiny stačí jedna osoba. Je výhodou, ak ide o učiteľa/učiteľku psychológie, ktorý/á pozná jednotlivé vývinové teórie a periodizácie a dokáže aktivity prepájať s jednotlivými teoretickými konceptami.

Dĺžka trvania a časový harmonogram: Blok obsahuje 7 aktivít, žiadna z nich netrvá viac ako jednu vyučovaciu hodinu, preto ich možno použiť samostatne, zakomponovať do vlastnej vyučovacej hodiny, alebo z nich vyskladať tematický blok na niekoľko vyučovacích hodín.

Prepojiteľnosť v rámci prierezových tém: Podľa zamerania sú aktivity využiteľné v rámci tém Osobnostného a sociálneho rozvoja, Multikultúrnej výchovy alebo výchovy k partnerstvu a rodičovstvu.

Medzipredmetové vzťahy: Jednotlivé aktivity možno použiť ako celok alebo ako samostatné aktivity a učebné úlohy v rámci vyučovania predmetov psychológia (vývinová psychológia, vývin osobnosti) a sociálno-psychologický tréning (vnímanie seba a druhých, sebaopoznávanie, rodina a vzťahy v rodine), ďalej v rámci predmetov občianska náuka a etická výchova v témach zameraných na rodinu a vybrané aktivity aj v rámci vyučovania dejepisu alebo slovenského jazyka.

Metódy: problémové metódy, metódy samostatnej práce, rolová hra, skupinové metódy, diskusia

Pomôcky, prílohy a pracovné listy: K aktivitám sú vytvorené pracovné listy a ďalšie pomôcky, ich počet a spôsob použitia je uvedený pri každej aktivite. Okrem týchto pomôcok je pri niektorých modifikáciách aktivít potrebná biela tabuľa alebo flipchartový papier, fixky, nožnice, lepidlo.

Usporiadanie miestnosti: Všetky aktivity sú realizovateľné v jednej miestnosti, ideálne je modulové usporiadanie triedy vhodné pre prácu v skupinách.

ZOZNAM AKTIVÍT:

- Vyznáš sa v rodinných vzťahoch?
- Kto je kto?
- Ktosi na časovej osi
- Rodokmeň alebo dejiny jednej rodiny
- Každá rodina je iná
- Povedzme si to na rovinu
- Rodina očami vývinovej psychológie

TIPY NA PUBLIKÁCIE K TÉME:

Pavel Říčan: Cesta životem. Praha: Portál, 2007.

Kenneth G. West: Dobrodružství psychického vývoje. Praha: Portál, 2002.

Irena Sobotková: Psychologie rodiny. Praha: Portál, 2012.

Ďalšie informácie:

- Tieto materiály sú určené najmä pre učiteľov a učiteľky. Ich komerčné využitie a zverejňovanie na ďalších internetových stránkach bude považované za porušenie autorských práv.
- Autorom fotografie na titulnom liste je Museum Victoria, ktoré ju zverejnilo v rámci databázy unsplash.com. Ak nie je uvedené inak, použité fotografie pochádzajú z tejto databázy voľne dostupných fotografií.
- Jednotlivé zážitkové bloky dostupné ako e-booky z webstránky www.ucenienasbavi.sk sú navzájom odlišené úvodnou fotografiou a špecifickou farbou (v nadpisoch, pracovných listoch aj ako orámovanie). Toto rozlíšenie slúži pre ľahšiu orientáciu medzi viacerými blokmi a má tiež uľahčiť vyhľadávanie v tlačenom dokumente.
- V dokumente sú vytvorené prepojenia medzi metodickým postupom a jednotlivými pracovnými listami. Po kliknutí na názov pracovného listu v metodickom postupe aktivity sa ihneď zobrazí požadovaný pracovný list.

AKTIVITY ZÁŽITKOVÉHO BLOKU

Kontext príbehu:

Prababka Amália oslavuje 90. narodeniny. Stretne sa celá rodina a príde čas aj na prezeranie babkinho albumu, v ktorom si uchováva spomienky na svoje detstvo, mladosť, ale aj na dospievanie svojich detí, vnúčat a pravnúčat. Možno aj Vaša babka má podobný album. Skúste sa naň pozrieť nielen ako na rodinnú pamiatku. Je to vlastne učebnica histórie a vývinovej psychológie v jednom...

VYZNÁŠ SA V RODINNÝCH VZŤAHOCH?

Cieľ: rozvíjať slovnú zásobu a logické verbálne myslenie

Trvanie: 2x20 minút

Pomôcky: rozstrihané [kartičky rodinných vzťahov](#) pre každú skupinu, [pracovný list Rodinné vzťahy](#) pre jednotlivcov alebo skupiny, správne riešenia pracovného listu pre učiteľa/učiteľku

Postup:

Táto aktivita obsahuje dve podobne zamerané cvičenia, ktoré môžete použiť spolu v rámci vyučovacej hodiny zameranej na tému rodina, alebo ich možno použiť samostatne ako úvodnú motivačnú aktivitu k bloku vyskladanému z nasledujúcich aktivít.

Obe aktivity sú použiteľné ako samostatná alebo skupinová problémová úloha. Ak zvolíte skupinovú verziu, rozdeľte najprv triedu do cca 3 – 6-členných skupín (tipy na rozdelenie do skupín nájdete aj v e-booku [Roz-de-ľo-va-nie do skupín](#)) alebo môžete použiť tematické kartičky Rodinky, kde si žiaci a žiačky vyžrebujú člena známej seriálovej, knižnej alebo kráľovskej rodiny a musia sa spoločne nájsť.

V prvom cvičení majú žiaci a žiačky za úlohu samostatne alebo v skupine správne poskladať názvy rôznych príbuzenských vzťahov a ich charakteristiky.

TIP: Úlohu možno zadať aj ako online cvičenie, napr. pomocou presúvania textových polí na zdieľanej online tabuli (napr. *Jamboard*).

V druhom cvičení jednotlivci alebo skupiny majú za úlohu vyplniť pracovný list, ktorý obsahuje dva typy úloh: vyvodenie rodinnej roly podľa popisu a logické hádanky týkajúce sa rodinných vzťahov.

Keď úlohy vyriešia, skontrolujeme spoločne výsledok a môžeme **diskutovať** o tom, či poznajú nejaké iné pomenovania pre rôzne rodinné roly, príp. ako sa zvyknú niektoré z nich alternatívne označovať.

TIP: Ďalšie aktivity k témam z vývinovej psychológie nájdete v e-booku [Cesta životom](#).

BABKIN ALBUM

...alebo vývin osobnosti ako
rodinný príbeh
pracovné listy

✂ VYZNÁŠ SA V RODINNÝCH VZŤAHOCH?

DEDKO	otec jedného z Tvojich rodičov
BABKA	mama jedného z Tvojich rodičov
STRÝKO	brat jedného z Tvojich rodičov
TETA	sestra jedného z Tvojich rodičov
BRAT	súrodeneц mužského pohlavia
SESTRA	súrodeneц ženského pohlavia
SVOKROVCI	rodičia manžela alebo manželky
SVATOVCI	rodičia syna vo vzťahu k rodičom jeho ženy a naopak
SESTERNICA	dcéra Tvojho strýka a tety
BRATRANEC	syn Tvojho strýka a tety
ZAŤ	dcérin manžel v pomere k jej rodičom
NEVESTA	synova manželka v pomere k jeho rodičom
ŠVAGOR	manželov alebo manželkin brat, sestrin manžel
ŠVAGRINÁ	manželova alebo manželkina sestra, bratova manželka
NETER	syn Tvojho súrodenca
SYNOVEC	dcéra Tvojho súrodenca

VYZNÁŠ SA V RODINNÝCH VZŤAHOCH?

Rodinné vzťahy sú často komplikované – psychologicky aj jazykovo.

Dokážeš sa v nich vyznať a nájsť odpovede na otázky?

Som muž a moja dcéra je Tvoja sesternica. Kto som? .....

Som žena a Tvoja babka je moja sestra, čo som Tvoja? .....

Som muž a moja sestra je Tvoja teta. Kto som? .....

Môj manžel je brat Tvojho otca, čo som Tvoja? .....

Moja mama aj Tvoja mama sú dcéry mojej babky. Kto som? .....

Ak je dcéra Zuzany mamou mojej dcéry, kto som ja vo vzťahu k Zuzane?

.....
.....

Mária má štyri dcéry a každá z jej dcér má jedného brata. Koľko detí má Mária?

.....
.....

Koľko chlapcov a koľko dievčat je v rodine, ak každé dievča má rovnaký počet sestier ako bratov, ale každý chlapec len polovicu bratov ako sestier.

.....
.....

Na rodinnej oslave sa stretli starý otec, stará mama, 2 otcovia, 2 mamy, 4 deti, 3 vnúčatá, brat, 2 sestry, 2 synovia, 2 dcéry, svokor a svokra. A predsa na oslave bolo len 7 ľudí. Ako je to možné?

.....
.....

✂ Rodinky – kartičky na žrebovanie

Kráľovná Alžbeta II.	Princ William	Vojvodkyňa Kate
Princ Harry	Princ Charles	Lady Camilla
Homer Simpson	Bart Simpson	Maggie Simpsonová
Marge Simpsonová	Lisa Simpsonová	Dedko Simpson
Pani Weasleyová	Pán Weasley	Ron Weasley
Ginny Weasleyová	Fred Weasley	George Weasley
Frank Lambert	Carol Lambertová	Mark Foster
Dana Fosterová	J. T. Lambert	Cody Lambert